

TE MIT TETTÉL HOZZÁ?

TE MIT TETTÉL HOZZÁ?

**I.
ÉLŐ TERMÉSZETTEL FOGLALKOZÓ TUDOMÁNYOK**

**II.
ÉLETTELEN TERMÉSZETTEL FOGLALKOZÓ TUDOMÁNYOK**

**III.
TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK**

Szerkesztette:

Berkő Péter, Szabó-Tóth Kinga, Patkó Gyula

Kiadó:

Magyar Tudományos Akadémia
Miskolci Területi Bizottsága
Dr. Roósz András elnök

Gazdász-Elasztik Kft.
3533 Miskolc, Szervezet u. 67.
Felelős vezető: Vesza József

ISBN 978-963-508-895-9

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó – Dr. Roósz András , prof. emeritus, a MAB elnöke, Dr. Berkó Péter , prof. emeritus, a MAB alelnöke, a könyv szerkesztője	15
Ajánlás – Dr. Török Ádám , akadémikus az MTA főtitkára	17

I. ÉLŐ TERMÉSZETTEL FOGLALKOZÓ TUDOMÁNYOK

Orvostudományok

Dr. Takács Sándor , az MTA doktora	20
A világ népességének életfeltételei – Jelen és jövő	20
A nitrogén humán kapcsolatai	24
A vanádium hatásának kísérletes vizsgálata	29
Dr. Németh Gábor , az MTA doktora	31
A szaruhártya astigmia populációs jellemzői és a sebészileg indukált astigmia kérdésköre	31
Dr. Lombay Béla kandidátus	34
Tudományos tevékenységem fő irányai és eredményei	34
Dr. Sólyom Enikő kandidátus	36
A gyermekgyógyászat specializációja és a veleszületett anyagcsere-betegségek (enzimopathiák, monogén anomáliák)	36
Klinikai megfigyelésekre alapozott tudományos munkásság	37
A tehéntejfehérje érzékenység/allergia	37
Az anyai táplálkozás/táplálás szerepe	38
Dr. Peja Márta kandidátus	39
Speciális diagnosztika a fizikai tréning intenzitásának meghatározására a leggyakoribb gyermekkori krónikus belgyógyászati betegségekben	39
Dr. Ságodi László kandidátus	41
A Turner-szindróma korai felismerésének fontossága	41
A betegek komplex gondozásának jelentősége	41
Dr. Tóth László	43
Vesetranszplantáció Miskolcon – az országban a legelsőik között	43

Dr. Berkó Péter kandidátus	47
Az „ÉFT-módszer”, amely lehetővé teszi a fokozottan veszélyeztetett, növekedésben retardált újszülöttek felismerését	47
Az „AC/FL-UH-szűrővizsgálatok”, melyek lehetővé teszik a fokozottan veszélyeztetett, retardált magzatok felismerését, és életük megmentését	49
Javaslat a magyar egészségügy hiánybetegségeinek és működészavarainak felszámolására	52
Dr. Vas József Pál	57
Új hipnózis módszerek lelki betegek kezeléséhez	57
A gyógyító belépése a lelki beteg belső világába	58
Magzati traumák átdolgozása hipnózissal.....	59
Közösen újraélni a páciens múltját: Dinamikus Tandem Hipnózis	60
Dr. Bende Sándor kandidátus	63
Egy sebész az alapkutatásban	63
Dr. Nagy Géza PhD	67
Adatkezelés az aneszteziológiában – egyedi megoldások	67
Dr. Felszeghi Sára PhD	69
Az aktív életkor meghosszabbításának lehetőségei	69
Dr. Valikovics Attila PhD	71
A transcranialis Doppler (TCD) vizsgálati módszer szerepe az agyi vérkeringés monitorozásában	71
Dr. Papp Miklós PhD	73
Csípőízületi protézis elülső feltárásból (csípő protézis izomátvágás nélkül)	73
A csípőízület „ütközésses szindróma” diagnosztikája és műtéti kezelése	74
Nagyfokú „O térd” műtéti korrekciója	75
Dr. Tóth Imre PhD	76
A szívburokban felszaporodó kóros folyadékgyülem lebocsátásának új módszere	76
Dr. Karosi Tamás PhD	80
Az otosclerosis preoperatív diagnosztikája, etiopathogenetikai modellje, és kezelése	80
Korai beszédrehabilitáció teljes gégeeltávolítást követően PROVOX- ATOS hangprotézis beültetéssel	83

Agrártudományok

Sisa Krisztina, Dr. Rapi Sándor, Dr. Forgó Péter	86
Egri vörösszőlőfajták magjaiban található bioaktív hatóanyagok vizsgálata	86
Dr. Rapi Sándor, Dr. Forgó Péter	88
Bioaktív peptidek analitikai vizsgálata	88
Dr. Bene Zsuzsanna PhD	91
Aszúbogyók élesztő- és penészbiotájának tanulmányozása Tokaj-Hegyalján	91
A narancsborok megítélése az új élelmiszerfogyasztási trendek tükrében (Társszerző: Dr. Piskóti István kandidátus)	92
Tokaji aszúbogyók és tokaji borkülönlegességek penicillintartalmának vizsgálata (Társszerző: Dr. Kállay Miklós , az MTA doktora)	94

II. ÉLETTELEN TERMÉSZETTEL FOGLALKOZÓ TUDOMÁNYOK

Kémiai tudományok

Dr. Bóka Beáta PhD	98
Élelmiszerek glutamát tartalmának meghatározása bioszenzoros módszerrel	98

Földtudományok

Dr. Földessy János kandidátus	100
Recsk – jövőbe mutató érc kutatások, az ország egyik kihasználatlan kincsestárában	100

Műszaki- és anyagtudományok

Dr. Czibere Tibor , az MTA doktora, akadémikus	103
Gépi berendezésekben kialakuló fizikai folyamatok számítása	103
Nemlineáris hővezetés	103
Örvények és turbinák	105
Víz erőművek turbinái	108
Dr. Páczelt István , az MTA doktora, akadémikus	110
A mechanika szépsége és fontossága	110

Dr. Roósz András , az MTA doktora, akadémikus	115
Részvétel a BEALUCA űr-anyagtudományi kísérletekben	115
Nagyméretű állandó mágnesek készítése lineáris motorokhoz	117
Dr. Kaptay György , az MTA doktora, akadémikus	120
A nanotudomány alaptörvénye újratöltve	120
Az anyagegyensúlyok egy új törvénye, azaz „a termodinamika 4. főtétele”	122
A mértékegységrendszer egyszerűsítése	124
Dr. Patkó Gyula kandidátus	126
Gépekben kialakuló mechanikai rezgések vizsgálata	126
A gépek rezgéseinek jelentősége néhány érdekes példával	126
Egy szemléletes, új módszer a nemlineáris rezgések vizsgálatára	128
Az új módszer néhány alkalmazása és továbbfejlesztési irányai	131
Dr. Török Tamás István , az MTA doktora	133
Harc a vörösrzsda ellen „Green” inhibitorokkal – újdonságok az acélok korrózióvédelmében	133
Dr. Lévai Gábor PhD, Godzsák Melinda PhD	135
Lássuk színesen a világot, avagy színező tűzihorganyzás Zn-Ti és Zn-Mn fémolvadéokban	135
Dr. Paksy László kandidátus	138
A színképelemzéses analitikai kémiai módszer bevezetése és fejlesztése a kohászatban	138
Dr. Bárczy Pál kandidátus	140
Gravitáció, vagy valami más?	140
Dr. Czél György PhD	142
Bioanyagok degradációja és egyes anyagtechnológiai fejlesztései	142
Dr. Zsoldos Gabriella PhD	144
Biopolimérek az orvostechikában	144
Dr. Jármái Károly , az MTA doktora	147
Költségszámítás hegesztett szerkezeteknél	147
Tervezés, gyártás, gazdaságosság hármasság kapcsolata	149
A szerkezetoptimalás újabb módszerei	152

Dr. Szabó Ottó kandidátus	155
Jellemző metszetben epi- és hipociklois görbékkel és származékaikkal definiált alakos felületek modellezésének és gyártásának elméleti alapjai	155
Ultrapontos mikroforgácsolás elméletének kutatási eredményei	158
Abrazív megmunkálások – dörzsköszörülés – elméletének kutatási eredményei	160
Dr. Czap László PhD	162
Siket gyerekek beszélni tanítása a beszédasszisztens szoftverrel	162
Dr. Pintér Judit Mária PhD	164
Hallássérült gyerekek oktatásának módszertana	164

III. TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK

Nyelv- és irodalomtudományok

Dr. Mózesné Dr. Kabán Annamária kandidátus	170
Szövegtani és stilisztikai kutatások	170
Dsida Jenő életművének kutatása	172
A magyar tudományos stílus a kezdetektől a felvilágosodás koráig	172
Az aktuális tagolás szövegszervező szerepe	173
Dr. Mózes Huba Gerzson kandidátus	174
Irodalom- és sajtótörténeti kutatások	174
Verstani vizsgálatok	175
Dr. Zimányi Árpád kandidátus	176
Nyelvtani változások a mai magyar nyelvben	176
Dr. Magnuczné Godó Ágnes PhD	178
„Kell-e nekünk lingua franca angol?”, avagy a nem anyanyelvű angol nyelvhasználó rehabilitálása	178
Dr. Lőrincz Julianna	180
A nyelvi variativitás kérdései	180
A műfordítás-stilisztika	181
Dr. Simigné Dr. Fenyő Sarolta	183
A hallgatás szerepe a kultúrában és a kommunikációban	183

Dr. Dobos Csilla PhD	185
Az anyanyelven belüli fodítás sajátosságainak és szerepének vizsgálata	185
A generációk közötti kommunikáció jelentősége a digitális világban	187
Dr. Gréczy-Zsoldos Enikő PhD	188
Nyelvvizsgálat a történeti szociolingvisztika módszerével	188
Dr. Czeglédi László PhD	190
E-learning könyvtárak, adaptív tanulási környezetek könyvtári támogatása	190

Filozófia- és történettudományok

Filozófia

Dr. Lendvai L. Ferenc , az MTA doktora	194
Egyetemes és magyar filozófiatörténet	194
Földrajz- és történelemfilozófia	195
Utópisztikus gondolkodás és hatásai	197
Dr. Nyíró Miklós PhD	198
Az alkotótevékenység mint mediális aktivitás	198
Dr. Makai Péter	200
Felelősségetika (proximitív felelősség, transzformatív intencionalitás)	200

Helytörténet

Dr. Kerényi Éva PhD	203
Az akáclobos város. Rimaszombat társadalmi élete a 19–20. század fordulóján	203
Fürdőélet a 19. századi Gömörben	204
Gömör és az I. világháború	205
Dr. Bodnár Mónika PhD	206
A Serényiek hatása a gömöri népéletre	206
Kovács Tibor PhD	209
Regionális és települési kutatások Kelet-Németországban és Magyarországon elmaradott térségeiben	209
Dr. Kézi Erzsébet PhD	211
A sárospataki Angol Internátus létrejöttének története	211

A sárospataki tanítóképzés története a két világháború között	212
Az idegen nyelvek oktatásának története	212

Művészettörténet

Dr. Ludányi Gabriella	214
Az egri Líceum építéstörténete és építészei	214
Az egri Líceum freskóinak ikonológiai vizsgálata	217
Kovács Mihály (1818–1892) festőművész	219
Bereczki Zoltán PhD	222
A kassai Szent Erzsébet-templom – kontármunka, vagy mestermű?	222
Goda Gertrud	224
A hazai szobrászat kezdete és a köztéri alkotások	224
A kortárs miskolci művészet	226

Gazdaságtudomány

Kocsán Lajosné Marót Éva	228
A településszövetségek, kistérségi társulások fogalmának megszületése, tartalmának kialakulása és fejlődése	228
A falugondnoki rendszer kísérleti bevezetése, tanulságok az intézményesítéséig	231
Bányabezárásokkal érintett térségek gazdasági szerkezetátalakítási kísérlete, üzemterületből vállalkozói park	232
Dr. Petercsák Tivadar , az MTA doktora	235
A közbirtokosság – erdő- és legelőközösségek Észak-Magyarországon	235
A képes levelezőlapok művelődéstörténeti jelentősége	237
Tradíció és megújulás – az egri fertálymesterség	240
Dr. Dávid Lóránt Dénes PhD	242
Az emberi tevékenységek hatásai a tájak változására	242
Dr. Szirácsik Éva PhD	245
A Nógrád vármegyei központú uradalmak gazdálkodásának kutatása	245
Dr. Tánczos Tamás PhD	250
A társadalmi és gazdasági fejlettség differenciálódásának térbeli folyamatvizsgálata Magyarországon	250

Hollóné Dr. Kacsó Erzsébet PhD, Dr. Kádek István PhD	253
Két, összekapcsolódó szakmai életút, a gazdálkodói-pénzügyi kultúra emelésének szolgálatában	253
Dr. Tokár-Szadai Ágnes PhD	256
Vállalkozók tanácsadási értékrendjének vizsgálata, a tanácsadói kompetenciamodell	256
Dr. Csugány Julianna PhD	258
Az innováció- és imitációvezérelt gazdaságok intézményi sajátosságainak vizsgálata újszerű módszertani megközelítésben	258
Dr. Molnár Csilla PhD	261
Egészségturisztikai kutatások	261
Marketinghez kapcsolódó kutatások	263
Dr. Szilágyi Dezsőné kandidátus	263
A privát háztartások gazdálkodása	263

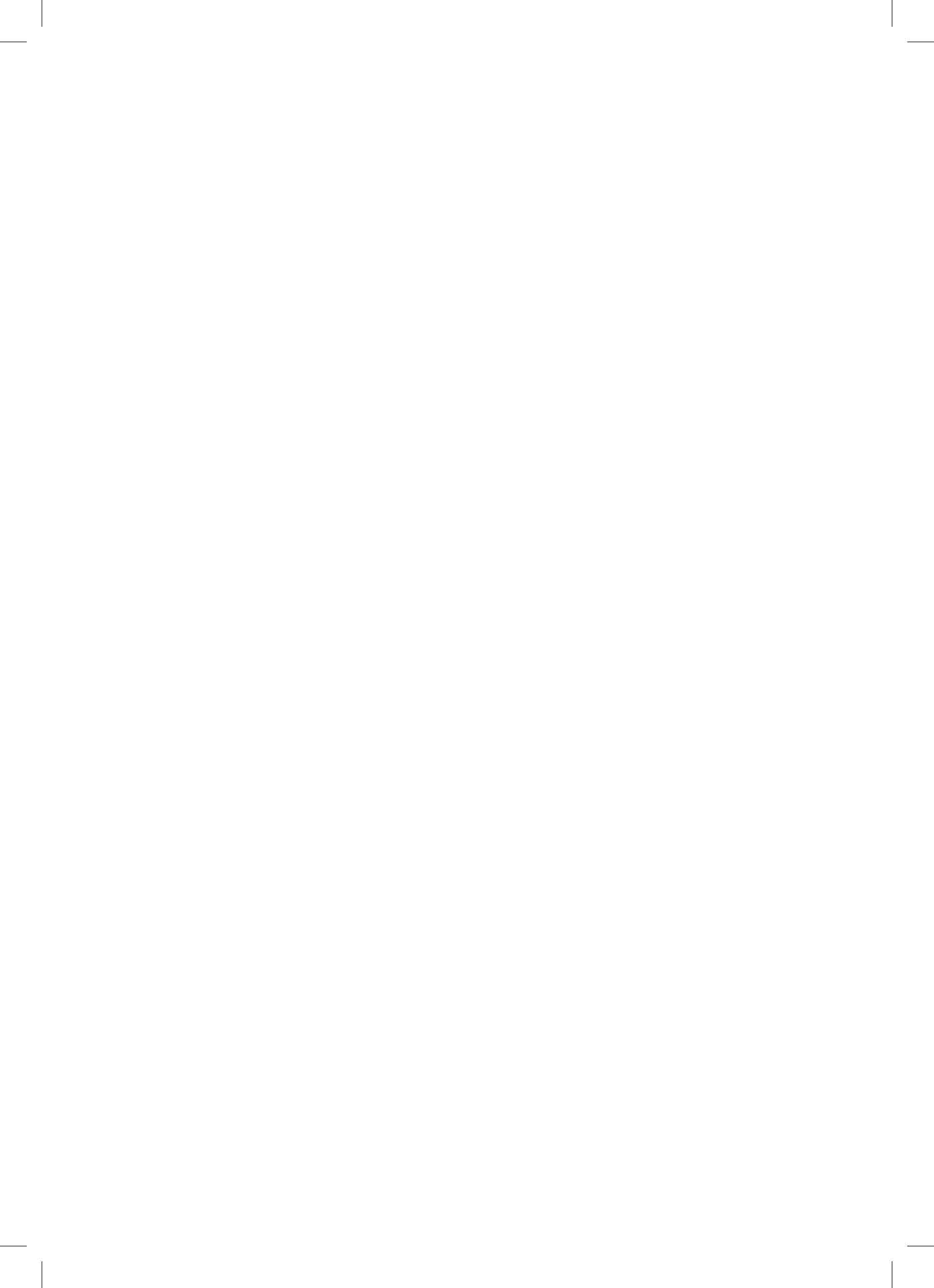
Szociológia

Dr. Szabó-Tóth Kinga PhD	265
Alkalmazott szociológiai kutatások régióink szolgálatára	265

Jogtudomány

Dr. Prugberger Tamás , az MTA doktora	268
Munkajog	268
Individuális munkajog	270
A jog jogfilozófiai és jogdogmatikai megközelítése	274
Dr. Csák Csilla PhD	275
A hulladék fogalmának értelmezési dilemmája	275
Dr. Nagy Zoltán PhD	278
A környezeti adózás területén elért tudományos eredmények	279
Államháztartási jog, közpénzügyi támogatások	281
A bankjoggal kapcsolatos kutatások	283
Dr. Jámbor Adrienn PhD	285
Állatvédelem – állattartás	285

Dr. Kirs Eszter PhD	287
Az ICTY megítélése Bosznia-Hercegovinában	287

ELŐSZÓ

Kedves Olvasó!

A tudományos tevékenységet végző, legkülönbözőbb foglalkozású emberek kutatómunkájának eredményeit – talán néhány világra szóló eredménytől eltekintve – jó esetben is, csupán saját szakterületükön ismerik. A lakosságnak aligha van arról tudomása, hogy környezetében élnek olyan emberek is, akik pályafutásuk során, kutatómunkájuk eredményeivel, új gondolatok, új eszközök, új megoldások kidolgozásával, érdemben járultak hozzá szakterületük fejlődéséhez, az emberek, vagy akár az emberiség jobb boldogulásához.

Kiadványunkban a Miskolci Akadémiai Bizottság különböző munkabizottságaiban dolgozó, tudományos kutatómunkával is foglalkozó Kollégák eddigi tudományos munkájának legjelentősebb eredményeit szeretnénk volna összegyűjteni és bemutatni más szakterületek képviselői és az eredményeink iránt érdeklődő lakosság számára. Nyomatékkal kértük: csakis olyan eredmények ismertetése jöhet szóba, melyeket a saját szakmájuk elismeréssel fogadott, és amelyek – a visszajelzések alapján – valószínűsíthetően érdemi hozzájárulást jelentettek saját szaktudományunk fejlődéséhez, amelyek jövőbe mutatók, és maradandó értéknek ígérkeznek.

E könyv elkészítésére vonatkozó kezdeményezést a Miskolci Akadémiai Bizottság Elnöksége kezdettől fogva támogatta. Ezzel a kiadvánnyal hármass célkitűzést kívánunk szolgálni:

1. A MAB legkülönbözőbb tudományterületeken dolgozó munkabizottsági tagjai számára lehetőséget szeretnénk biztosítani arra, hogy tudományos tevékenységük legfontosabb eredményeit a szakmájukon túli, széles közönség is megismerhesse, és elismerhesse.

2. Szakmai előljáróik tudományos eredményeinek bemutatásával arra szeretnénk ösztönözni a fiatal szakembereket, hogy ők is kedvet kapjanak a saját szakterületükön előforduló, eddig még fel sem vetett, vagy meg nem válaszolt fontos kérdések felismerésére, és az ezekre adható válaszok kutatására.

3. Egy ilyen könyv hozzájárulhat ahhoz is, hogy a lakosság, e könyv olvasói jobban megismerhessék a Miskolci Akadémiai Bizottság tudományos szervező erejét és az egyetemes tudomány azon eredményeit, melyek könnyebbé, szebbé, jobbá, és biztonságosabbá teszik életünket.

A könyv szerkesztésekor, a beérkezett fejezeteket – a Magyar Tudományos Akadémia által kialakított gyakorlathoz igazodva – a három fő tudományterületnek megfelelően csoportosítottuk: élő természettel-, és élettelen természettel foglalkozó

tudományok, valamint társadalomtudományok. – 74 kutató tisztelte meg Önöket és a Miskolci Akadémiai Bizottságot azzal, hogy egy-egy fejezetben ismertesse legfontosabb kutatási eredményeit. Köszönet érte Valamennyiüknek. – Az egyes fejezetek első szerzői között 4-en akadémikusok, velük együtt 11-en az MTA doktorai, 13-an kandidátusok, és 40-en rendelkeznek PhD tudományos minősítéssel.

Ez a könyv a Miskolci Akadémiai Bizottság Elnöksége által végzett lelkes, és odaadó tudományszervező munka egyik gyümölcse – fogadják szeretettel!

*Dr. Roósz András, prof. emeritus,
a MAB elnöke*

*Dr. Berkő Péter, prof. emeritus,
a MAB elnöke, a könyv szerkesztője*

AJÁNLÁS

„*Akkora vitalitás van ebben a városban, hogy ha a legcsekélyebb lehetőség nyílik meg a számára, óriási energiák fognak munkába lépni.*” – Móricz Zsigmond ezekkel a szavakkal méltatta Miskolc városát 1930-ban a Nyugat folyóiratban megjelent cikkében. Szintén ebben a publicisztikában hangzik el a mondat, mely szerint: „*Miskolc a legnagyobb jövőjű magyar város.*” – Írta mindezt egy olyan történelmi korban, amikor a jövőkép meglehetősen bizonytalan volt, hiszen a világháborús vereség és a gazdasági összeomlás korlátozták a fejlődés lehetőségeit. Az azóta eltelt majd 90 évben az ipar hagyományait a modern technológiákkal ötvözve, kihasználva a fejlett infrastruktúrát, és a rendelkezésre álló képzett munkaerőt, a füstölgő gyárkémények városa modern iparvárossá, regionális kutatási fejlesztési és innovációs központtá fejlődött.

A városban jelen lévő akadémiai, felsőoktatási, non-profit, valamint vállalati kutatási tevékenység szoros együttműködése elengedhetetlenül fontos a régió tudásbázisában rejlő lehetőségek kiaknázásában. Ebben a szinergiában egyformán fontos szerep jut a nemzetközi nagyvállalatoknak, melyek Miskolcot választották beruházásaik helyszínéül; a Miskolci Egyetemnek, mely Magyarország legnagyobb vidéki műszaki felsőoktatási intézménye; illetve a Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Területi Bizottságának, melynek tagjai 15 szak- és több mint 60 munkabizottság keretein belül szervezik a tudományos életet.

Az elmúlt évtizedekben az igény, hogy a város lépést tartson a mai kor kihívásaival, illetve az észak-magyarországi tudományos élet átalakulása a Miskolci Egyetem és a Miskolci Területi Bizottság életében is változásokat eredményezett: a műszaki karok társadalomtudományokat oktató karokkal egészültek ki, majd megjelent a közgazdász, jogász, bölcsész és egészségügyi képzés is. A humán karok megalakulásával a Miskolci Területi Bizottságban is új szakbizottságok jöttek létre: Biológiai Szakbizottság, Orvosi és Egészségügyi Szakbizottság, Nyelv- és Irodalomtudományi Szakbizottság.

A területi bizottságok által ellátott misszió, melynek során az elért kutatási eredményeket helyben, közérthető módon közvetíti a nagyközönség számára, felbecsülhetetlen értéket jelent az Akadémia számára. A Miskolci Területi Bizottság a régió tudományos, kulturális és társadalmi közéletben betöltött aktív szerepvállalása értékteremtő példa: előadásorozataik állomásain tudományos magyarázatokat kívánnak adni az embereket érdeklő kérdésekre, az „*Akadémiai esték*” című rendezvénysorozat keretein belül a tudományos életből is ismert személyiségekkel is találkozhat a közönség, aki pedig a legújabb kutatási, fejlesztési és innovációs területek eredményeire kíváncsi, megtekintheti a Miskolc Televízió kínálatában a „*Tudomány a hétköznapokban*” című műsort. Az önálló kiadványok mellett a Miskolci Területi Bizottság számos, a régiót érintő tudományos kiadvány megjelenését támogatta.

Jelen kiadvány kiválóan tükrözi azt a tudományos sokszínűséget és kiválóságot, amely nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Miskolc a régió szellemi, gazdasági, tudományos központjává vált: többek között orvosi, agrár, kémiai, helytörténeti, művészettörténeti, jogi, gazdasági témákban ismertetik a Miskolci Területi Bizottság munkabizottságaiban dolgozó kiváló kutatók az általuk legfontosabbnak tartott kutatási eredményeiket. A kiadvány szereplői közül sokaknak nehéz feladatot jelentett kiválasztani azt az eredményt, melyet nagyon szerényen „közlésre érdemesnek” és a legjelentősebbnek ítélnék, hiszen a kiragadott területek a kutatói életpálya egy-egy szakaszát jelentik csupán. „*Te mit tettél hozzá?*” Volt, aki „*szívemarkolónak*” nevezte a kérdést, amely összegzésre, számadásra buzdít. Ez a példamutató alázat és szerénység az, amit az olvasó ettől a kiadványtól kaphat az előrehaladást szolgáló tudományos eredmények megismerése mellett.

Végezetül fontos megemlíteni, hogy a látható, publikálható, a kutató saját szakterületén ismert és elismert eredményein kívül létezik ennek a pályának egy kevésbé látványos szeglete, mégpedig az oktatói tevékenység, olyan tehetséges hallgatók képzése, akik egy következő kötetben talán már a saját eredményeiket ismertethetik meg az olvasóval. „*Te mit tettél hozzá?*” Erről a fáradhatatlan munkáról sem szabad megfeledkezni, hiszen ez is jövőbe mutat és értéket teremt.

Török Ádám *akadémikus*
az MTA főtitkára